

БИЗНЕС И КОРУПЦИЯ

МАРТ 2000

Във връзка с антикорупционните инициативи на *Коалиция 2000* и осъществяваната от нея Система за мониторинг на корупцията в началото на 2000 г. Витоша Рисърч проведе количеството социологическо изследване сред стопанските ръководители на 331 държавни и частни предприятия в страната. Полевата работа се състоя между 15 януари и 5 февруари 2000 г. Методът на изследването беше персонално стандартизирано интервю.

Изследването си постави за основна цел да установи мнението на стопанските ръководители относно обществената значимост на проблема “корупция” и степента на проникване на този феномен в икономическия живот. Анализът на резултатите обхваща няколко проблемни центъра, които трябваше да очертаят оценките на бизнесмените по следните емпирични индикатори на изследването:

- **Принципна допустимост към корупция** - отразява равнището на ценностната приемливост на различните корупционни практики;

- **Податливост към корупция** - отразява склонността да се правят компромиси с принципите под натиска на практическите обстоятелства;

- **Корупционен натиск** - отразява разпространеността на опитите на служители от обществената сфера да осъществяват пряко или косвено натиск върху бизнесмените за получаване на пари, подаръци или услуги;

- **Разпространение на корупцията** - регистрира оценките за степента на разпространение на корупционните действия сред служителите в обществената сфера и сред бизнесмените;

- **Очаквания за разпространението на корупцията** - регистрира оценките на бизнесмените за степента на разпространение на корупцията в бъдеще и възможностите на българското общество да се справи с този проблем.

ОСНОВНИ ПРОБЛЕМИ ПРЕД БЪЛГАРСКОТО ОБЩЕСТВО

Сред българския бизнес-елит съществува висока степен на съгласие, че корупцията е един от най-важните обществени проблеми в преходния период. Проведеното изследване показва, че тя се нарежда на трето място по значимост, като пред нея са посочени само безработицата и ниските доходи на населението. Последните два проблема обаче, в много по-голяма степен засягат болшинството от българските граждани, отколкото самите ръководители и икономическите условия, в които те осъществяват своя бизнес. Обратно, наличието на корупция у нас пряко касае възможностите и ограниченията за развитието на стопанската дейност и частното предприемачество. В подкрепа на горната теза е и факта, че за мениджърите този социален феномен има по-сериозни последици за финансовото състояние на техните фирми, отколкото чисто икономическите проблеми като неблагоприятните условия за частен бизнес или недостатъчните чуждестранни инвестиции.

Според оценките на стопанските ръководители, корупцията е не само значим социален проблем, но и едно от най-сериозните препятствия за ефективното функциониране на бизнеса в България. (Виж Таблица 1)

ТАБЛИЦА 1. ОСНОВНИ ПРОБЛЕМИ, СТОЯЩИ ПРЕД БЪЛГАРСКОТО ОБЩЕСТВО¹

Безработицата	61,30%
Ниските доходи	52,30%
Корупцията	51,70%
Бедността	26,90%
Неблагоприятните условия за развитието на частния бизнес	26,60%
Недостатъчните чуждестранни инвестиции	23,60%
Престъпността	15,10%
Здравеопазването	12,40%
Политическата нестабилност	11,20%
Високите цени	5,70%
Образованието	3,60%
Замърсяването на околната среда	2,40%
Етническите проблеми	1,20%

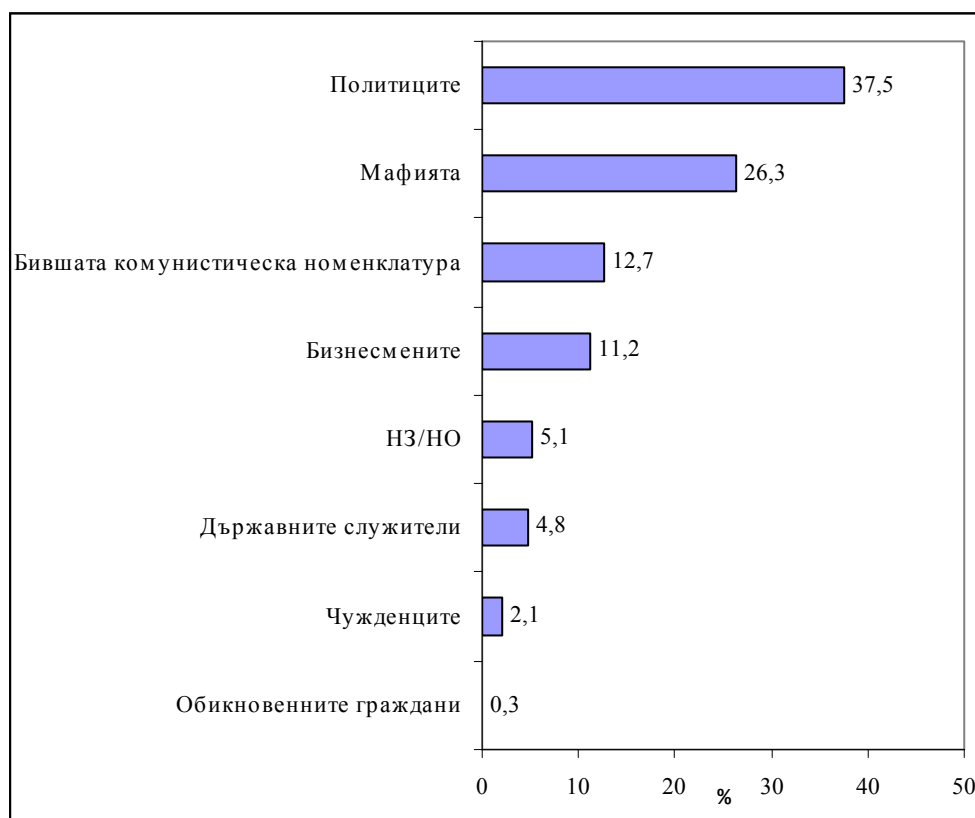
База N = 331

¹ Общата сума на процентите надхвърля 100, тъй като респондентите са дали повече от един отговор.

ОЦЕНКИ НА ПРЕХОДНИЯ ПЕРИОД

Един от основните проблемни центрове в изследването беше да се регистрират оценките на бизнесмените за ролята на политическия елит в преходния период. Получените данни показват, че над половината от тях споделят мнението, че държавната власт се използва преди всичко като средство за реализация лични или групови интереси. Това становище се подкрепя значително повече от мениджърите на частни фирми, отколкото от стопанските ръководители на държавни предприятия. Резервираното отношение към дейността на българските политици се потвърждава и от представеното на Графика 1 разпределение.

Графика 1. Кой спечели най-много от прехода към пазарна икономика

Кой спечели най-много от промените, настъпили у нас след 1989 година? Получените отговори показват, че българския бизнес елит не определя себе си като социалната група, която е най-облагодетелствана в ситуацията на преход. Според 37% от запитаните политиците са тези, които са спечелили най-много от смяната на “бившия режим”, докато само според 11% - това са самите бизнесмени.

Тази съществена разлика в мненията е симптоматична поне в три отношения. Първо, че реформата в икономическата сфера е значително по-бавна, отколкото темповете на промяна в политическото управление на българското общество. Или с други думи казано, ако парламентарната демокрация у нас вече е трайно установена, то пазарната икономика все още не функционира достатъчно ефективно. Втората възможна хипотеза е свързана с отсъствието на адекватна законодателна база, която да ограничава развитието на негативни обществени явления, включително и на

корупцията. Не случайно две трети от бизнесмените споделят мнението, че “хората в България спазват закона, само когато им е удобно”, т.е. не се съобразяват с неговата императивна сила и общозадължителен характер. Третата линия на интерпретация е свързана с неравномерното разпределение на социалната цена на прехода и възможностите на различните социални групи да извлекат изгода от него. В този смисъл политиците, “мафията” и бившата комунистическа номенклатура се възприемат като най-печелившите социални слоеве от настъпилите след 1989 година обществени промени. (Виж Графика 1)

ПРИНЦИПНА ДОПУСТИМОСТ НА КОРУПЦИЯТА

Една специфична група въпроси имаше за цел да разкрие равнището на ценностна приемливост на различните корупционни практики от страна на стопанските ръководители. Близко 80% от тях са на мнение, че абсолютно недопустимо е народните представители да приемат пари от частни лица за решаването на техните проблем. С около десет процента по-малко са бизнесмените, които смятат, че получаването на комисионна при извършване на услуга от страна на депутат е неправилно.

По подобен начин се разпределят и мненията, които се отнасят за тези “неправомерни” действия, но спрямо служителите на по-ниските нива на държавното управление (служители в общини, кметства, министерства и пр.). Тази закономерност се запазва и при оценките на бизнесмените за останалите действия, свързани с определен вид корупционно поведение на служителите в общественния сектор. Категорично отрицателни са мненията относно възможността те да използват служебното си положение с цел реализирането на частни или групови интереси. Абсолютно недопустимо според бизнесмените е и предоставянето на служебна информация на отделни лица, а лобирането в полза на частни компании е неприемливо за две трети от стопанските ръководители. По-голяма степен на толерантност е регистрирана единствено към приемането на безплатен обяд от народните представители и служителите от по-ниските етажи на държавната и общинската власт.

Получените данни са показателни за ниското ниво на толерантност и високата степен на морална недопустимост към различните форми на корупционно поведение на народните представители и служителите в обществената сфера от страна на стопанските ръководители.

ПОДАТЛИВОСТ КЪМ КОРУПЦИЯ

Този емпиричен индикатор измерва склонността на стопанските ръководители да правят компромиси със своите принципи и ценности под натиска на практическите обстоятелства и да се ангажират с корупционни действия. Според данните от изследването над половината от бизнесмените не са готови да дадат парични средства за решаването на техен проблем, при положение, че той може да бъде решен по друг начин. Изцяло категоричната позиция, че няма да платят, независимо от практическите обстоятелства са изразили една пета от запитаните. Изследването регистрира и един немалък дял бизнесмени (около 13%), които са склонни да платят, за да могат да решат своя проблем. Това са преди всичко стопански ръководители, чиито предприятия

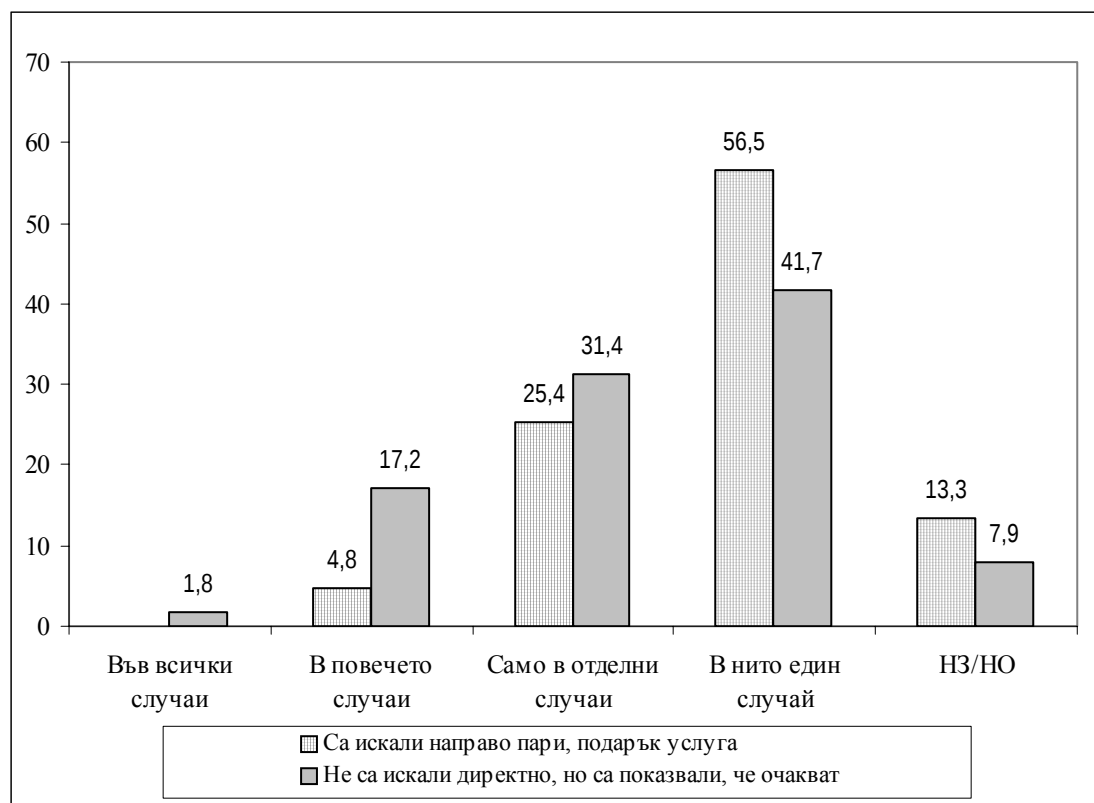
извършват основната си дейност в производствената сфера и услугите. Над половината от тях определят финансовото състояние на управляваната от тях фирма като добро.

Като цяло бизнесмените демонстрират едно високо ниво на лична неангажираност с корупционно поведение, въпреки натиска на практическите обстоятелства. Податливостта им към корупция обаче, е по-голяма в сравнение с тяхната нетолерантност към този социален феномен.

КОРУПЦИОНЕН НАТИСК

Този емпиричен индикатор измерва разпространеността на опитите на служители от обществената сфера да осъществяват пряко или косвено натиск върху бизнесмените за получаване на пари, подаръци или услуги.

ГРАФИКА 2. В СЛУЧАИТЕ, КОГАТО СТЕ КОНТАКТУВАЛИ СЪС СЛУЖИТЕЛИ ОТ ОБЩЕСТВЕНИЯ СЕКТОР, КОЛКО ЧЕСТО ПРЕЗ ПОСЛЕДНАТА ГОДИНА ТЕ ...

Тук е очевиден доминиращия брой на анкетираните, които не са били обект на корупционен натиск. Друга голяма група бизнесмени признават, че върху тях е оказано известно влияние от страна на служителите в обществената сфера, с които са контактували. Половината от запитаните, станали обект на директен корупционен натиск са ръководители на фирми от областта на производството, а малко по-висок е делът (56%) на тези, които управляват средни и малки предприятия с персонал до 50 души.

Аналогично е разпределението и при случаите когато служители, с които са общували бизнесмените, не са искали директно подарък или пари, но са показали, че очакват “по-специално внимание”. Тук относителният дял на стопанските ръководители, които се занимават с производство е 40%, а с услуги - 30%. В тази категория попадат преди всичко мениджъри на предприятия с персонал до 50 души. (Виж Графика 2)

Въз основа на получените данни можем да направим няколко важни извода. Най-уязвимата част от българските бизнесмени са ръководителите на малки и средни предприятия, чиято основна дейност е в сферата на промишлеността и услугите. Те са и хората, които са най-склонни при определени условия да платят, за да бъде решен успешно техен проблем. Това може да се обясни от една страна с преобладаващия брой на тези предприятия в извадката, което неминуемо оказва влияние и на разпределението на отговорите.

От друга страна, причините могат да бъдат от по-различен характер. Функционирането на една фирма от спомената категория, се характеризира със значително по-чести контакти на стопанските ръководители със служители от обществената сфера при решаването на различни административни проблеми, свързани с дейността на фирмата. А всяка административна пречка, генерира бюрокрация, която представлява добра среда за развитие на даден вид корупционна практика. Това важи особено за такива често срещани ограничения като издаване на лицензи, разрешителни за строеж или износ, освобождаване на стоки от митница и др. Според над половината от бизнесмените корупцията в тази област на административното управление е широко разпространена. В това число най-голям дял имат отговорите на ръководителите на малки фирми, с персонал до 10 души.

В крайна сметка целият цикъл, като се започне от несъвършеното законодателство и се стигне до “тромавата” бюрокрация, представлява солиден източник за незаконни доходи на нископлатената държавна администрация. Този процес на свой ред води и до значителни загуби за българския бизнес.

ТАБЛИЦА 2. АКО ПРЕЗ ПОСЛЕДНАТА ГОДИНА ВИ БЕШЕ ПОИСКАНО НЕЩО (ПАРИ, ПОДАРЪК ИЛИ УСЛУГА), ТО ВИ БЕШЕ ПОРЪЧАНО ОТ:

	<i>Относителен дял на отговорите с “Да”</i>	<i>База</i>
Митнически служител	28,70%	167
Лекар	20,60%	247
Общински служител	20,40%	255
Бизнесмен	17,60%	250
Данъчен служител	17,40%	259
Полицейски служител	16,10%	205
Министър или служител в министерство	15,60%	109
Служител или преподавател в университет	7,00%	71
Следовател	5,20%	96
Административен.служител в съдебната система	4,80%	165
Съдия	4,70%	85
Народен представител	4,40%	90
Учител	4,00%	175
Общински съветник	3,90%	154
Банкер	3,10%	193
Друг	2,30%	173
Прокурор	0,00%	85

На Таблица 2 се вижда, че челните места в нея принадлежат на служителите, сред които се проявява т.нар. малка корупция. Става въпрос за онези административни длъжности, с които бизнесмените имат всекидневен и непосредствен контакт. Това са и служителите, които според голяма част от стопанските ръководители най-често се придържат корупционен модел на поведение.

Горната таблица дава само приблизителна представа за истинските размери на корупцията у нас и то пречупени през погледа на българския предприемач. Близко две трети от бизнесмените споделят мнението, че повечето от служителите в обществената сфера са въввлечени в подобен тип незаконни действия. Под един процент пък са онези, които вярват във високия морал и неподкупността на българския служител. Тук разбира се става въпрос за чисто субективни оценки, които са повлияни както от личния опит на стопанските ръководители, така и от различни външни фактори.

ФАКТОРИ ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА КОРУПЦИЯТА

Причините, които пораждаат корупцията в българското общество бяха отделен проблемен център на изследването. В теоретичния модел беше заложен набор от фактори, за които се предполага, че оказват влияние върху разпространението на този феномен у нас. От бизнесмените се изискваше да ги аранжират според тяхната степен на важност.

Според българския предприемач основните причини, които пораждаат корупцията у нас се коренят в социално-икономическите проблеми на преходния

период. Отделните фактори, макар взети самостоятелно да имат различна относителна тежест, на практика взаимно се предполагат и са свързани по между си. Стремешът към бързо забогатяване е и резултат от ниското заплащане на държавната администрация, както и на цялостното обедняване на българското население. Компромисът с личната ценностна система на участниците в едно корупционно взаимодействие е следствие от ниския на жизнен стандарт, което кореспондира с икономическите условия в актуалната ситуация. Същевременно у нас все още не съществува адекватна система за съдебен и административен контрол, което на свой ред играе благоприятна роля за разпространението на корупцията. Според бизнесмените, най-слабо влияние върху обществените мащаби на феномена “корупция”, имат фактори като негативното наследство от предишния режим или особеностите на българската национална култура. (Виж Графика 3)

ГРАФИКА 3. ФАКТОРИ, ВЛИЯЕЩИ ВЪРХУ РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА КОРУПЦИЯТА

РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА КОРУПЦИЯТА

Този емпиричен индикатор регистрира оценките на бизнесмените за степента на разпространение на корупцията сред различните професионални групи. В класацията на стопанските ръководители на първо място са поставени митническите служители,

които далеч изпреварват всички останали социални позиции. След тях се нареждат лидерите на политически партии и коалиции, факт който обикновено изследванията на общественото мнение не регистрират. Той обаче е показателен за дейността на част от българските политици, която включва и осигуряването на средства за финансиране на техните партии. Прави впечатление, че на първите места по степен на въвлеченост в корупционни практики стопанските ръководители посочват, освен данъчните служители, и представители на висшата държавна власт - министри и депутати. Представителите на съдебната система - съдии, прокурори, адвокати и следователи заемат средните места в тази класация. Като най-малко корумпирани са определени журналистите, учителите и представителите на неправителствените организации. В това отношение оценките на бизнесмените напълно съвпадат с актуалното обществено мнение в България.

Трябва да се отбележи, че самите стопански ръководители оценяват себе си като корумпирани в една не малка степен. В тяхната класация на различните професионални групи според степента на засегнатост от този социален феномен, "бизнесмените" заемат едно средно място, защото са посочени от 47% от респондентите. (Виж Таблица 3)

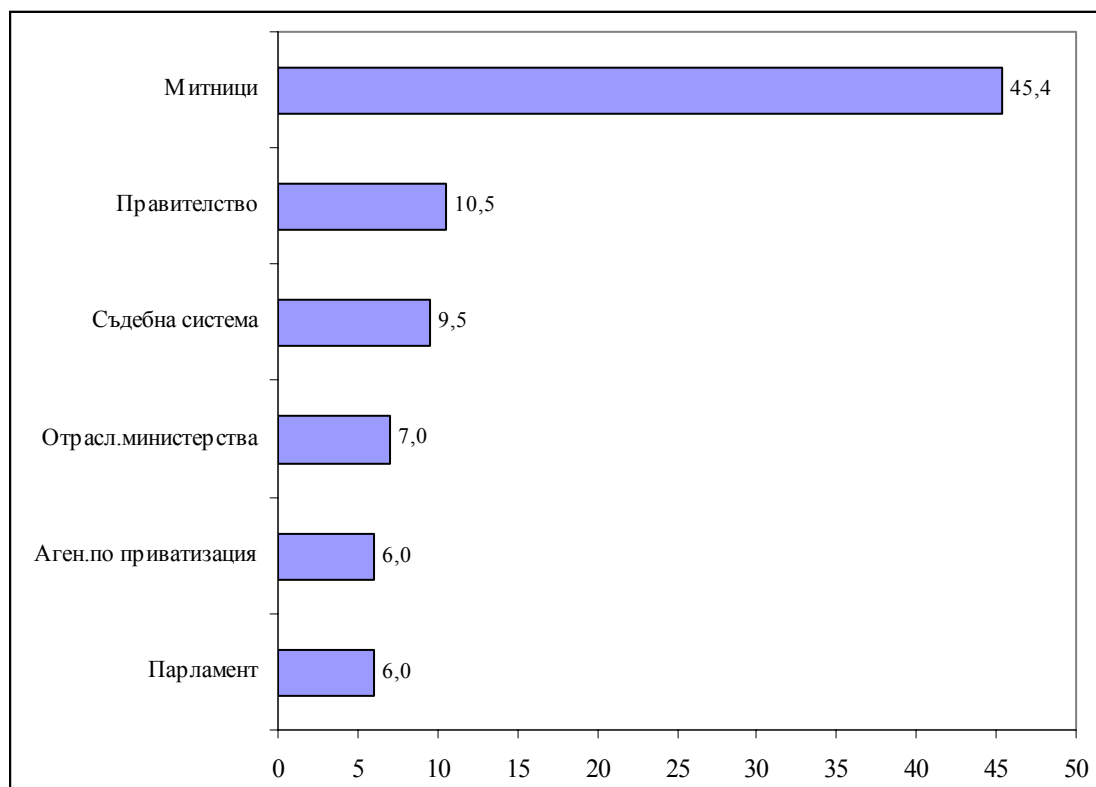
ТАБЛИЦА 3. СТЕПЕН НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА КОРУПЦИЯТА СРЕД СЛЕДНИТЕ ГРУПИ

	<i>Относителен дял на отговорилите "Почти всички и повечето са въвлечени в нея"</i>
Митнически служители	90,4%
Лидери на политически партии и коалиции	70,4%
Данъчни служители	67,3%
Министри	66,2%
Служители в министерства	65,6%
Народни представители	64,3%
Полицейски служители	62,8%
Адвокати	60,4%
Местни политически лидери	58,0%
Съдии	56,5%
Прокурори	53,2%
Общински служители	52,5%
Бизнесмени	48,6%
Следователи	47,8%
Общински съветници	41,0%
Лекари	40,4%
Банкери	37,4%
Административни служители в съдебната система	31,1%
Служители и преподаватели в университетите	27,8%
Представители на неправителствени организации	22,3%
Учители	11,8%
Журналисти	10,9%

Според мнението на стопанските ръководители, институционалното разпространение на корупцията в голяма степен възпроизвежда техните оценки за навлизането на подобен род практики сред различните професионални групи. Близко

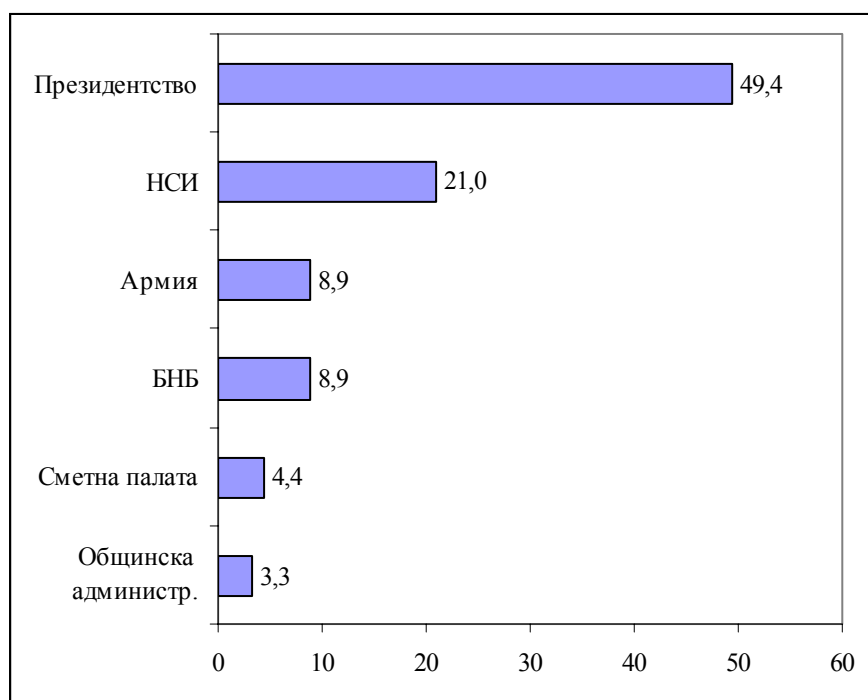
половината от тях са посочили митниците като институцията с най-голяма корупция в страната. По това техните оценки не се различават съществено от българското обществено мнение. Сред първите шест институции, според степента на засегнатост от този социален феномен, попадат също и правителството, съдебната система и отрасловите министерства. Според бизнесмените в парламента и Агенцията по приватизация също са налице редица прояви на корупция. (Виж Графика 4)

ГРАФИКА 4. ШЕСТТЕ НАЙ-КОРУМПИРАНИ ИНСТИТУЦИИ В СТРАНАТА

Присъствието на парламента и правителството сред петте най-корумпирани институции, както и поставянето на народните представители и политическите лидери на шесто и на второ място сред професиите, показва, че за една не малка част от българските бизнесмени причините за широкото разпространение на корупцията се коренят в действията на политическия елит на страната. Единственото изключение от това общо правило е Президентството. Тази институция се радва на значително доверие от страна на бизнесмените, които категорично я определят като “мястото”, където корупцията е разпространена в най-малка степен. (Виж Графика 5)

ГРАФИКА 5. ШЕСТТЕ НАЙ-НЕКОРУМПИРАНИ ИНСТИТУЦИИ В СТРАНАТА

ПРАКТИЧЕСКА ЕФИКАСНОСТ НА КОРУПЦИЯТА

Този емпиричен индикатор показва оценките на бизнесмените за степента на превръщане на корупцията в ефективно средство за решаване на лични проблеми. Според редица изследователи, степента на разпространение на корупцията в дадено общество пряко се определя от нейната практическа ефективност. Колкото по-бързо, безпроблемно и без последствия се преодоляват административните ограничения с помощта на подкупи, услуги или подаръци, толкова повече граждани ще се придържат към подобен модел на поведение.

Проведеното изследване регистрира известна доза на несигурност у бизнесмените по този проблем. Болшинството от тях предпочитат да не заемат категорична позиция относно корупционното поведение като ефикасно средство за решаване на лични проблеми. Почти еднакъв е броят на подкрепящите и неподкрепящите твърдението, че след като дадена фирма плати предварително договорената сума, обикновено исканата услуга се извършва както трябва. Около 23% от бизнесмените поддържат това твърдение, а една четвърт - не. Най-голямата група са онези, които заемат пасивна позиция по този въпрос, без мнение - 30%.

Като цяло обаче, съществува известен консенсус относно факта, че все пак се налага да се плащат суми за “нормалното” функциониране на дадена фирма. С твърдението, че това е утвърдена и масова практика са съгласни над една трета от бизнесмените. И тук се наблюдава един значителен брой анкетирани, които не са дали отговор - 23%. Несъгласните с последното твърдение са в рамките на 40% от запитаните.

По-голям е броят на предприемачите, които подкрепят тезата, че корупцията до такава степен се е превърнала във всекидневна дейност, че фирмите предварително знаят каква е сумата, която трябва да платят. Съответно 40% са несъгласните с това твърдение срещу 30% на съгласните с него. Тези данни до известна степен поставят под въпрос ефикасността на корупционното поведение. Плащането на едно лице за определена услуга, която ще бъде извършена в бъдещето не винаги означава, че това ще се случи. Съществува вероятност да бъде поискана допълнителна сума от същото лице или от друго, което заема по-висока институционална позиция. Това се потвърждава и от масово споделяното мнение, че дори когато фирмата е платила известна сума, съществува опасност да бъдат поискани още пари.

ПРОЯВИ НА КОРУПЦИОННОТО ПОВЕДЕНИЕ

Конкретните проявления на корупцията в работното всекидневие на бизнесмените беше другият акцент в изследването. Данните показват висока степен на консенсус в мненията относно действието на устойчиви направления, по които се реализират различните форми на корупционна ангажираност. Тези канали са базирани най-вече на отделните сфери на стопанския живот.

ТАБЛИЦА 4. ПРОЯВИ НА КОРУПЦИОННО ПОВЕДЕНИЕ

	Ниска степен на разпространение	Висока степен на разпространение
Приемането на подкупи от служители и политици за въздействие при разпределяне на държавните поръчки	11,2%	78,6%
Приемането на подкупи от служители и политици при провеждането на приватизационни търгове	6,6%	88,5%
Приемането на подкупи от служители и политици при издаването на лицензи или разрешения за извършване на законни дейности	7,2%	85,6%
Приемането на подкупи от служители и политици при укриване или намаляване на данъци	19,9%	68,6%
Приемането на пари или подаръци при изпълнението на служебни задължения	19,6%	73,7%

Стимулирането на нормалното изпълнение на служебните задължения с подаръци или пари е широко разпространена практика според 45% от мениджърите. Противоположната категорична позиция заемат едва 2%, докато по-умерени са малко над една четвърт от стопанските ръководители.

Значителна степен на корумпираност се проявява и при разпределянето на държавните поръчки. Тази теза се поддържа от над половината мениджъри. Налице е

неравнопоставеност между отделните фирми при получаването на дадена общинска или държавна поръчка. Очевидно е, че фирма, която може да даде подкуп има по-големи шансове от фирма, която поради финансови трудности не може да си позволи този разход. Това е силен удар върху конкуренцията, от която страдат главно малките фирми. Те са и най-активните по този проблем - 61% от споделящите мнението, че държавните поръчки се раздават по неправилен начин, поради корумпираност на политици или държавни служители, са ръководители на фирми с персонал до 50 души. За да се справи с този проблем в началото на 1997 г. Народното събрание прие закон за държавните и общински поръчки, в който по императивен път са регламентирани начините за разпределението им. Въпреки това, вече две години след обнародването на закона според мнението на бизнесмените негативната практика все още продължава.

Приватизацията е друг важен източник за генериране на незаконни доходи от страна на политици и служители. Според близо 70% от мениджърите корупционните практики при организирането и провеждането на приватизационни търгове са широко разпространени. Противоположното твърдение се споделя само от 2%. Това обяснява и посочването на Агенцията за приватизация - държавния орган, който следи за законността на процеса по раздържавяване - на едно от челните места сред най-корумпираните институции в България.

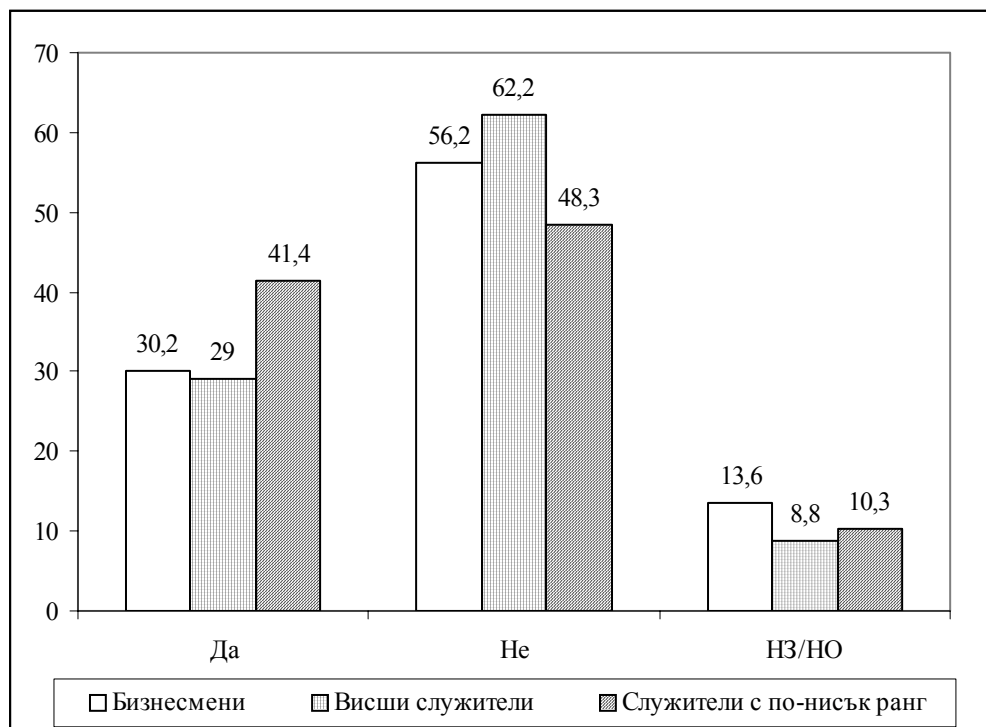
От тук следва, че корупцията оказва негативно влияние върху нормалното функциониране на бизнеса от гледна точка на нарушаване на условията на конкуренция. Тя поставя фирмите в неравнопоставени условия, което за малките и средни предприятия с по-ограничени финансови възможности, може да се окаже пагубно.

Другата сфера на корупционно поведение е укриването на данъци. Този незаконен процес освен, че ощетява държавния бюджет е и изключително добра среда за развитие на корупция. Той е и нагледен пример за това как една незаконна практика поражда друга. Според мнението на болшинството от бизнесмените, приемането на подкупи от политици или служители в обществената сфера е широко разпространена практика. Около 40% поддържат тази крайна позиция. Значително повече, в сравнение с другите разгледани прояви на корупцията са поддръжниците на една по-умерена теза. Близо 30% смятат, че корупцията в този ѝ вид не е умерено разпространена, но са убедени в нейното реално съществуване.

ОЧАКВАНИЯ ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА КОРУПЦИЯТА

Борбата с корупцията е дълъг и труден процес. Неговата продължителност във времето и ефективността му са резултат от комплексни методи, които обхващат всички сфери на обществения живот, в които се проявява този феномен. Усилията на правителствата в преход да ограничат разпространението на подобен род незаконни практики до този момент, въпреки помощта на редица неправителствени организации и медиите, не водят до достатъчно ефективни резултати. Настоящото изследване потърси мнението и на стопанските ръководители.

ГРАФИКА 6. БЪЛГАРСКОТО ПРАВИТЕЛСТВО ДЕЙСТВИТЕЛНО ЛИ ПРАВИ СЕРИОЗНИ УСИЛИЯ ЗА БОРБА С КОРУПЦИЯТА СРЕД...

Данните показват една негативна оценка за ефективността на провежданата от страна на държавата, антикорупционна политика. Според стопанските ръководители, в България не се правят достатъчно конкретни неща за ограничаване на корупцията по различните етажи на властта. Негативни нагласи личат и от оценките на мениджърите за потенциала на явлението корупция в по-продължителен времеви план. Близко 60% споделят мнението, че в България корупция винаги ще съществува, но може да се направи нещо за нейното практическо ограничаване. Другата голяма група изследвани лица, съставляваща почти една трета от общия им брой са убедени, че съществуват методи за нейното реално намаляване. Изцяло песимистична позиция е характерна само за 3% от стопанските ръководители. Според тях каквито и методи да се използват, корупцията ще продължи да бъде непосредствен спътник на общественото развитие на България.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ

- Според представителите на българския бизнес, корупцията е сред трите най-важни проблема на съвременното ни общество. Този проблем има по-голяма обществена значимост от чисто икономическите проблеми като неблагоприятните условия за частен бизнес или недостатъчните чуждестранни инвестиции.

- Сред стопанските ръководители съществува висока степен на неприемливост на различните корупционни практики. Различно е обаче нивото на толерантност, когато става въпрос за различните етажи в йерархията на държавната власт.

- Доминираща е позицията на неподатливост към корупцията под натиска на практическите обстоятелства. Въпреки това, една немалка част от бизнесмените са готови да разрешат свой проблем чрез подкуп, подарък или услуга.

- В България най-уязвими от проявите на корупцията са малките и средни фирми. Те най-често са обект на корупционен натиск поради всекидневното общуване на техните ръководители с държавната администрация и свързаните с това бюрократични дейности. Подобен род бизнесмени са най-чувствителни и критични по отношение на корупцията.

- Доминиращо е мнението, че корупцията в България е обхванала почти всички служители в общественния сектор. В икономическата сфера нейното ниво на разпространение пряко зависи от степента на държавна намеса.

- Голяма част от бизнесмените са склонни да търсят корупционни практики и сред политическия елит на равнище правителство и парламент, както и сред лидерите на различните политически партии.

- Съществува известна степен на резервираност в ефикасността на самите корупционни действия, продиктувана от тяхната несигурност.

- Широко разпространено е мнението, че потенциалът на корупцията е голям, както и че на този етап, държавата не разполага с достатъчно ефективни средства да ограничи проявите на корупция.